

Raja Ampat

HET LAATSTE PARADIJS

Gezonde koraalriffen zijn helaas ver te zoeken op onze planeet. Toch bestaan er nog plekken op de aarde waar je koraal en mangrovebossen kunt zien zoals het eigenlijk behoort te zijn. Raja Ampat, of de Vier Koningseilanden, is het laatste paradijs.

Koraalriffen en mangrovebossen lopen op veel plaatsen naadloos in elkaar over

Staartvlek zandbaars (*Parapercis hexophthalma*).

«Voor langere tijd ben ik noch telefonisch, noch per e-mail bereikbaar», vertel ik aan mijn vrienden en relaties. Waar de reis dan naartoe gaat? Raja Ampat! «Ratje wat?», is dan steevast de reactie. «Waar ligt dat dan?» «In Papoea.» «Ah, Papoea-Nieuw-Guinea!» «Nee, *Papoea*, het voormalige Irian Jaya.» Vragend kijken ze me dan aan en wensen me veel plezier. Duikers reageren echter heel anders: «Raja Ampat! Geweldig! Nog iemand nodig om je koffers te dragen?» De lange reis is afzien, maar de beloning is groot. Dit keer hebben we gekozen voor een klein resort, dat nog maar net open is: Raja4Divers. Eigenaar is de Zwitserse Maya Hadorn, die ik al kende van een eerder bezoek aan het gebied. Samen met mijn vriend Nikson, de meest ervaren lokale Papoease duikgids die al meer dan 20.000 duiken in dit gebied maakte, hebben zij een paradijselijke plek gevonden op het onbewoonde Pulau (eiland) Pef. Na de landing in Sorong, op de Vogelkop van West-Papoea, worden we opgehaald door een delegatie van het resort en naar de smerige

haven gebracht. Hier wacht tussen de vele, al tientallen jaren op de sloop wachtende schepen, het snelle bootje dat ons in een kleine vijf uur naar Pulau Pef zal brengen. De zee is gelukkig redelijk kalm - altijd prettig als je al ruim twee dagen onderweg bent. Wanneer we de uit duizenden grote, kleine en mini-eilandjes bestaande Raja Ampat bereiken, worden we meteen getroffen door de immense schoonheid. De paddenstoelvormige kalkstenen eilandjes zijn één voor één bijzondere ecosystemen. Net als op de Galapagoseilanden hebben zich ook hier op de verderaf gelegen eilanden nieuwe diersoorten ontwikkeld die nu endemisch zijn. Het betreft vooral reptielen zoals allerlei soorten hagedissen, die hier ooit op de eilandjes aankwamen als verstekelingen op omgevallen bomen. Ook

is er een bonte vogelwereld met verschillende soorten papegaaien, parkieten, neushoornvogels en paradijsvogels. Je hoort ze van zonsopgang tot zonsondergang. Zodra de duisternis valt, nemen de boomkikkers, de gekko's in de bamboebungalows en de krekels de vocale honneurs waar. Bij aankomst op de pier van Raja4Divers krijgen we een warm welkom door gezang en muziek van gitaar en verschillende zelfgemaakte instrumenten. Dit muzikale gezelschap staat onder leiding van de muzikaal zeer getalenteerde en altijd vrolijke Danci (spreek uit: Dantsji): grote rode zonnebril die zijn pretogen bedekt en een klein sikje onder de kin. We krijgen verse kokosnoten in onze handen gedrukt en gaan op weg naar onze op palen staande bungalows met supergrote bedden en een adembenemend uitzicht.

DE UITGESTREKTE VELDEN MET HERTSHOORNKORAAL (*STAGHORN CORAL*) TONEN DE GEZONDHEID VAN DIT GEBIED

HERTSHOORNKORAAL

De wateren van Raja Ampat zijn uniek in die zin dat ze het grootste aantal verschillende soorten marineleven in de wereld bevatten. Met 1400 vissoorten en wel 600 soorten koraal (70% van alle bekende koraalsoorten), waarvan een aantal uitsluitend in dit gebied voorkomt, overstijgt de biodiversiteit hier die van welk ander gebied van binnen de koraaldriehoek tussen Indonesië, Maleisië, Papoea-Nieuw-Guinea en de Filipijnen. Deze eilandenarchipel wordt dan ook terecht de bakermat van de mariene biodiversiteit genoemd. Bovendien is gebleken dat de koralen hier sterker zijn en minder snel sterven aan *bleaching* - het bleken en afsterven van koralen door de opwarming van het zeewater - en daarnaast ook minder gevoelig zijn voor de toenemende verzuring. Dit heeft mogelijk te maken met de algemene vervuiling van zeewater die in deze regio minder uitgesproken is dan elders, waardoor de weerstand van de koraaldiertjes nog vrij goed is. Op duikplaatsen met fraaie namen als Wasrer, Rep Yembraimuk, Melissa's Garden en Nikson's Garden (genoemd naar deze nu al legendarische duikgids) zijn beschrijvingen van de koraaltuinen alleen mogelijk in superlatieven en door middel van foto's. Vooral de uitgestrekte velden met hertshoornkoraal (*Staghorn coral*) tonen de gezondheid van dit gebied. Vrijwel overal in de rest van de wereld zijn de hertshoornkoralen verdwenen, of in zeer slechte conditie, zoals bijvoorbeeld in de Cariben. Ook de zeer artistieke lederkoralen zijn perfect gezond en een ideaal foto-object. Heerlijk als tegenlichtopname met invulflits of als macrofoto van slechts enkele van de piepkleine op palmbloempjes lijkende poliepen. Uniek is het gebied ook vanwege de grote soortenrijkdom aan waaierkoralen, waarvan bij Mike's Point een collectie aanwezig is met alle kleuren van een schilderspalet. Fotografen hebben hier alle vrijheid: zij kunnen makkelijk afdwalen van de groep die uit maximaal acht man bestaat, aangezien er per twee duikers een duikgids mee gaat. Na het duiken kun je terecht in de ruime geacclimatiseerde fotostudio, waar je op je gemak je camera kunt prepareren en je foto's kunt bekijken. In het restaurant bekijken we 's avonds op een projectiescherm de prachtige beelden. Dat de West-Papoea's zich bewust zijn van het grote belang van bescherming voor de Raja Ampat wateren, wordt duidelijk

Het Raja4Divers resort is klein maar (erg) fijn.

Grote zakpijp (*Polycarpa aurata*) en kerstboomworm (*Spirobranchus giganteus*).Een 'koraaltuin' met hertshoornkoraal (*Anacropora sp.*)

WE ZIEN SPOREN VAN VROEGERE DYNAMIETVISSERIJ, MAAR HET RIF HEEFT ZICH IN DE LOOP DER JAREN PRIMA HERSTELD

Oriëntaalse sweetlips (*Plectorhinchus orientalis*).

wanneer we Danci volgen naar zijn ouderlijk huis in het dorp Kabui. In dit armoedige plaatsje spreken we in de kale en hete hut met zijn vader, die jaren geleden de visserij inruilde voor het verbouwen van groente op het land. Niemand zou deze eenvoudige mensen kwalijk kunnen nemen dat zij alle middelen - zelfs destructieve - zouden gebruiken om hun familie te voeden. Maar

de ervaring heeft hen geleerd dat dit niet de oplossing is. Het belangrijkste volgens hem is dat iedereen in het gebied samenwerkt om de zee te beschermen. Deze oudere generatie herinnert zich immers zeer goed de tijd waarbij een half uurtje vissen voldoende was om hun kano te vullen. Zij weten wat de gevolgen zijn van destructief vissen, want zij hebben deze zelf ondervonden. Het is nu ook

belangrijk de jongere generatie en kinderen bewust te maken en hen te begeleiden naar het herstellen van hun erfgoed. De natuur toont haar grote veerkracht en herstelt zich snel: dit kunnen we zien en bewonderen tijdens het duiken op vele, voorheen door dynamiet beschadigde riffen van Raja Ampat.

KRAAMKAMERS

Opvallend is de goede staat waarin de meeste mangrovebossen verkeren. Wereldwijd worden deze bossen gekapt met als doel kweekvijvers vormen voor garnalen en vissen. Er is nog slechts een fractie van de oorspronkelijke mangrovebossen op aarde over. Hiermee zijn deze unieke natuurgebieden en kraamkamers van honderden vissoorten vrijwel verdwenen. Tel daarbij de overbevissing, bijvangst en visvangst voor visvoer, varkensvoer en kippenvoer op, dan is het duidelijk dat er sprake is van een echte crisis. Door deze vernieling van een van de meest boeiende ecosystemen op aarde sterven ook veel diersoorten uit die specifiek hier voorkomen. Op dit moment is ongeveer 50% van alle garnalen wereldwijd uit zulke

kweekvijvers afkomstig. Waar garnalen gekweekt worden, is de omgeving zo zwaar vervuuld dat de mensen die er werken een hongerloon verdienen en ziek worden. Tot in de wijde omtrek is het grondwater vervuuld dat een radius van 100 km kan bereiken. Zelfs de garnalen kunnen door de vervuiling na vier á vijf jaar niet meer overleven en dus wordt een volgend stuk mangrovebos gekapt. Het verdwijnen van deze fragiele ecosystemen is dan ook een regelrechte bedreiging voor de lokale kustgemeenschappen. Omdat de vissers de mangroven niet meer in kunnen, verliezen ze een belangrijk deel van hun inkomsten. Door de kweekvijvers in de mangroven te plaatsen neemt de garnalen-industrie bezit van de natuur. In Raja Ampat zijn gelukkig geen kwekerijen te vinden en lijken deze spectaculaire kraamkamers voor het grootste deel intact. Dit tot groot genoegen van deze onderwaterfotograaf, want je mag mij gerust een week in zo'n prachtige mangrovebaai parkeren om te genieten van dit bijzondere ecosysteem, waar de koralen tot in zeer ondiep water zelfs tussen de wortels van de mangroves doorgroeien. De mangroves gaan dan op hun beurt weer naadloos over in het daaraan grenzende regenwoud, waarmee de meeste eilanden bedekt zijn. Voor de niet-duikende natuurliefhebber is in Raja Ampat dan ook heel wat te beleven: snorkelen, mangroves, orchideeën en bijzondere vleesetende planten, vogels, reptielen en veelkleurige insecten.

TANJUNG DOS

In dit grote gebied moeten nog heel wat riffen ontdekt worden. Dat er in de buurt van Au Ma Aya nog een ander rif moest zijn wist Nikson wel, maar het was nog nooit door iemand bedoken. De een na laatste dag maken we een exploratieduik. We zien sporen van vroegere dynamietvisserij, maar het rif heeft zich in de loop der jaren prima hersteld: schitterende steenkoralen, afgewisseld door enorme waaierkoralen en mijn favoriete lederkoralen, evenals een uitbundig visleven, waaronder een grote groep barracudas. Nu draagt dit rif voor altijd mijn naam: Tanjung Dos, oftewel het rif van Dos. Ons vertrek uit Raja4divers gaat gepaard met een langdurig optreden van de 'huisband.' Tranen dreigen te vloeien, maar we beheersen ons en zwaaien tot het resort als een stipje aan de horizon verdwijnt. Maar met het rif dat nu naar mij vernoemd is, blijft toch een stukje van mij voor altijd in dit prachtige, laatste paradijs.

Marine Reservaat

Conservation International (CI) in Indonesië erkent al heel lang het belang van Raja Ampat en doet er al jarenlang onderzoek. In 2003 kon CI de gouverneur van de archipel overtuigen zeven verschillende regio's tot Marine Park uit te roepen. Hoewel de arme provincie West-Papoea niet de middelen had om in deze gebieden te patrouilleren, werd hierdoor toch het zaad van bescherming geplant. De grootste overwinning voor natuurbeschermers kwam echter in november 2010, toen alle 24.000 vierkante kilometer van Raja Ampat werd uitgeroepen tot Marine Reservaat. Het vissen op haaien, schildpadden, zeekeien, mantaroggen en mobula's, werd volledig verboden. Ook destructieve vismethoden zoals het vissen met dynamiet, cyanide en het vissen op zeldzame vissoorten voor de aquariumhandel werd verleden tijd. Controle van het naleven van de reservaatregels is moeilijk, niet in het minst door de enorme oppervlakte van het gebied. De geslaagde samenwerking tussen de verschillende beschermingsorganisaties die actief zijn, zorgt er echter voor dat de lokale bevolking bewust gemaakt wordt van het grote belang van de zorg voor hun zeeën. Zo vaart het conservatie-schip MV Kalabia van CI reeds een jaar lang van dorp naar dorp om de kinderen (en via de kinderen ook de ouders) kennis over de zee en duurzame visserij bij te brengen.

DE AUTEURS

Dos Winkel is medeoprichter Sea First Foundation (www.seafirstfoundation.org), auteur van talrijke foto- en tekstboeken over de onderwaterwereld en oceaan-beschermer. Co-auteur van dit artikel Katrien Vandeveld is bestuurslid Sea First Foundation België en haaienspecialist.

RAJA AMPAT

Raja4 Divers

Het duikcentrum wordt gerund door Maya en Nikson. Per boot word je naar het eiland Pulau Pef gebracht. Zes bungalows op houten palen met uitzicht op zee. Maximaal acht duikers. Nitrox gratis. www.raja4divers.com

Reisperiode

Hele jaar door, maar van midden september tot midden januari en maart tot en met juni een meestal spiegelgladde zee. Het

regent frequent en soms supertropisch!

Temperatuur

Lucht: 30 - 36°C; zeewater: 28 - 30°C.

Voorzorgen

Malaria profylaxe (Malarone®). Lange mouwen en lange broek tussen 17.00 en 19.00 uur. Insmeren met goede antimuggenlotion. In het resort aanwezig.

Vluchten

Amsterdam - Jakarta - Sorong - boot naar Pulau Pef

